

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 27 dec. 1957

*'s Morgens te 11 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers Algera, Cals, Helders, Hofstra, Klompé, Mansholt, Samkalden, Staf, Struycken, Suurhoff, Witte en Zijlstra (afwezig is Minister Luns).

Tevens is aanwezig (bij punt 3) Staatssecretaris Van der Beugel.
Secretaris: J. Middelburg.

2. Ingekomen stukken en mededelingen

d. *Aftreden Gouverneur Van Baal*

Minister *Helders* deelt mede, dat Dr. Van Baal definitief bericht heeft gezonden, dat hij op 1 april aan het einde van zijn ambtsperiode zou willen aftreden. Spreker zal voorstellen hem ontslag te verlenen onder dankzegging voor de gewichtige diensten, die hij onder moeilijke omstandigheden heeft bewezen.

g. *Ambonezen in het leger*

Minister *Staf* heeft bij de discussie over de positie van de Ambonezen in de Ministerraad medegedeeld, dat er bij de marine een aantal Ambonezen werkzaam zijn, met wie geen moeilijkheden bestaan. Ter vervulling van een aantal plaatsen als korporaal in het leger zou spreker ook een aantal Ambonezen willen aantrekken en wel uit degenen, die geen militair zijn geweest. Daarbij zou hij als proef eerst willen beginnen met enkelen aan te trekken. In totaal zouden 400 à 500 kunnen worden geplaatst. Zij zullen in het algemeen geen instructeurs, maar monteurs e.d. zijn. Zoals indertijd is afgesproken, zullen zij niet operationeel tegen Indonesië worden gebruikt. De Raad verklaart zich met dit voorstel accoord.

3. Buitenlands beleid

d. *De situatie in Indonesië* (Zie notulen MR 23 december 1957, punt 1.)

De Minister-President deelt mede, dat in een telegram uit New York en ook van andere zijde er tegen wordt gewaarschuwd om thans iets aan de Indonesische Regering toe te geven, aangezien dat dan wil zeggen, dat Sukarno en de communisten een beslissend succes hebben behaald. Voorts deelt spreker mede, dat op een Nederlandse protestnota de Indonesische Regering op zeer grove wijze heeft geantwoord. Hasselman wil de antwoordnota weigeren; dit zou betekenen, dat het diplomatieke contact praktisch tot stilstand is gekomen.

Minister *Zijlstra* deelt mede, dat 's morgens een bespreking met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven heeft plaatsgevonden, welke niet veel nieuws heeft opgeleverd. De geluiden van de vertegenwoordigers waren nogal verschillend, waarbij de BPM en de Billitonmaatschappij het minst pessimistisch en de HVA en de Delimaatschappij zeer pessimistisch waren. De toestand op Oost-Sumatra is nog bedenkelijker dan op Java. Het is voor veel plantages ruïneus als de Nederlanders deze verlaten. Van verschillende kanten had men de indruk, dat de evacuatie van vrouwen en kinderen werd toegestaan doch die van mannen werd belemmerd. Voorts bleek men gefrappeerd door de grote planmatigheid van de uitvoering van de anti-Nederlandse maatregelen, die lang voorbereid moeten zijn. De kwestie van de juridische maatregelen, die Minister Samkalden reeds in de Ministerraad heeft aangesneden, is ook nog ter sprake gebracht. Naar sprekers indruk was men aan de ene kant dankbaar voor het initiatief der Regering, maar aan de andere kant ook huiverig, omdat deze maatregelen zich ook tegen

Nederland zouden kunnen keren. Spreker neemt aan, dat dit gezichtspunt nog wel nader bekeken zal worden. Ten aanzien van de overtochtscosten was er een duidelijk verschil tussen het standpunt van Minister Hofstra en dat van het bedrijfsleven. De heer Van Oldenborgh verdedigde de stelling, dat de evacuatie van Indonesië een nationale ramp is, die vergelijkbaar is met de watersnood in Zeeland. Tegenover het standpunt van hen, die de landbouwbedrijven in Indonesië wilden abandonneren, stond dat van anderen, die tot het laatste wilden volhouden.

Minister *Struycken* voegt aan dit verslag toe, dat men op Java tracht de goederen niet naar de buitengewesten te zenden. Door tijdsgebrek is men niet toegekomen aan een bespreking over de vraag hoe de ramp opgevangen zal kunnen worden.

Minister *Zijlstra* merkt hieromtrent op, dat een aantal bedrijven naast de Indonesiërs buitenlanders in de plaats van Nederlanders hebben aangesteld. Voor de landbouwbedrijven bestaat hiertegen het bezwaar, dat deze niet zoals Nederlanders land en volk van Indonesië kennen.

Minister *Samkalden* deelt mede, dat over de kwestie van de regelingen voor het rechtsverkeer een kleine commissie is gevormd, die dit dinsdag nog nader zal bespreken.

Minister *Algera* deelt vervolgens het een en ander mede over het bezoek van de directeur van de KPM in Indonesië, die van de Indonesische Regering een re-entry permit heeft gehad.

Minister *Klompé* stelt in de eerste plaats de vraag of de Nederlandse voorlichting voor het buitenland actief is en zich voldoende erop richt wat in Indonesië gebeurt. In de tweede plaats is na de besprekingen met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven de zorg van spreekster niet weggenomen over het gevaar, dat bij een omvangrijk voedseltekort 40.000 Nederlanders in Indonesië in de val zouden zitten. Zij is het ermede eens, dat de Nederlandse Regering zich hierover niet tot de Indonesische kan richten, maar wel moet worden nagegaan in hoeverre andere mogelijkheden hierbij zouden kunnen helpen. Als derde punt noemt spreekster de moeilijkheid, dat de evacuatie vertraagd is.

De *Minister-President* deelt hieromtrent mede, dat een aantal personen voor wie scheepsgelegenheid beschikbaar was zich op het laatste moment hebben teruggetrokken op grond van het bericht, dat zij in Singapore korte tijd in quarantaine zouden moeten zijn. Als de nood acuut was is het vreemd, dat men zich hierdoor laat afschrikken. Minister *Klompé* meent, dat men zich erop kan richten, de mensen sneller uit Singapore af te voeren naar Nederland. Door de commissie-Blom is een evacuatieschema voorbereid, dat tot maart loopt. Dit schema is nog niet gepubliceerd om niet de indruk te vestigen, dat alle Nederlanders Indonesië moeten verlaten.

Minister *Helders* merkt op, dat de KPM geen enkele garantie voor de betaling van de vracht e.d. van de Nederlandse Regering behoeft te hebben. Als de KPM weer in Indonesië gaat varen kan zij het risico voor de betaling van de vracht en voor het casco aan Lloyds voorleggen en aan de Indonesiërs de te betalen premie in rekening brengen. Wat de planmatige voorbereiding betreft, waarover in de ochtendbespreking door vertegenwoordigers van het bedrijfsleven werd gesproken, merkt spreker op, dat het hier vaak plannen betreft, die door behoorlijke Indonesiërs met behulp van buitenlandse adviseurs, waaronder ook Nederlanders zijn opgesteld om het Indonesische element in het bedrijfsleven te vergroten. Wat thans gebeurd is, is dat andere elementen in het bijzonder communistische Indonesiërs de uitspraak in de VN hebben aangegrepen om de bedoelde plannen direct uit te voeren. Spreker meent, dat de genoemde maatregelen in het algemeen niet teruggedraaid zullen worden en dat door de evacuatie verreweg het grootste deel van de Nederlanders weg zal gaan. Spreker is daarbij niet zo ongerust, dat de Nederlanders als gijzelaars zullen worden vastgehouden. Men zal echter wel met de uitvoering van de evacuatieplannen moeten doorgaan.

Staatssecretaris *Van der Beugel* heeft vernomen van de Consul-Generaal in Singapore, dat de quarantaine geen belemmering voor het doorreizen betekent. Bovendien duurt de quarantaine slechts vijf dagen na het vertrek uit een Indonesische haven, terwijl men zich ook rechtstreeks uit het kamp kan inschepen of met het vliegtuig kan vertrekken.

De *Minister-President* merkt op, dat Hasselman bang was, dat de schepen niet vol kwamen, maar men zal de mensen niet moeten opjagen nu blijkt, dat de Nederlanders zich al door berichten over quarantaine in Singapore laten afschrikken van evacuatie. Nu de Indonesische Regering zelf de zaken in de war heeft gestuurd is het logisch, dat aan andere mogelijkheden wordt gevraagd nu niet te steunen, aangezien dit een succes voor de communisten zou betekenen. Als werkelijk hongersnood optreedt zal hulp van het Internationale Rode Kruis moeten worden ingeroepen. Durand is op 25 december uit Genève naar Indonesië vertrokken met de bedoeling zich te oriënteren inzake de evacuatie van de Nederlanders. Deze zal zich dan ook met de kwestie van het voedseltekort kunnen bezighouden.

Minister *Klompé* denkt voor wat de houding van de andere mogelijkheden betreft niet alleen aan de voedselnood, maar ook aan het plat liggen van bedrijven.

De *Minister-President* wijst erop, dat als men uit angst voor de communisten Amerika verzoekt met grote geldbedragen erin te springen Sukarno een groot succes heeft behaald. De gedachte om buitenlandse maatschappijen zich te laten interesseren voor de Nederlandse bedrijven in Indonesië is thans niet meer te verwezenlijken nu de Indonesische Regering door roof deze bedrijven zelf in handen heeft genomen.

Minister *Staf* deelt mede, dat de Drenthe en de Evertsen onderweg zijn naar Nieuw-Guinea. Spreker heeft beide schepen laten doorgaan. De Drenthe kan men altijd nog terug laten komen. Spreker meent, dat het ook tijd is, dat de Groningen naar Nieuw-Guinea terugkeert. In de wateren van Nieuw-Guinea ligt de Maurits, welke aanvankelijk in januari zou terugkeren naar Nederland; spreker zou dit schip willen laten teruggaan zodra de Groningen en de twee andere schepen zijn aangekomen. De *Raad* verklaart zich hiermede akkoord.

Minister *Klompé* stelt de vraag of de Minister-President op oudejaarsavond een woord tot de Nederlanders in Indonesië zou kunnen spreken over de Wereldomroep. De *Minister-President* zal dit nagaan; het is echter duidelijk, dat hij daarbij geen advies zal kunnen geven over het blijven in Indonesië of het weggaan.

- - -